

בחירת ישראל לעומת גזענות

הרב דב ליאור

ראש ישיבת קרית ארבע

מרובות הן הפרשיות המסעירות את העם היושב בציון חדשים לבקרים, ואולם מדינת ישראל עוברת משברים ומכשולים קשים; שנים ינקפו ותקופות יעברו עד שנוכה לכך שישקטו הרוחות וירגעו הסערות.

אחת הבעיות שעלתה לאחרונה בנושא לדיון ואינה יורדת מסדר יומה של המדינה היא הבעיה הקרויה "גזענות".

קיימים בעמנו חוגים ליברליים הסבורים שהיהדות בצביונה הייחודי והדתי הרי היא גזענית וממילא יש להלחם בה על תפיסתה וגישתה זו – גישה פסולה שאיננה תואמת את הקידמה של האנושות הנאורה.

הנושא בכללו הוא רחב, ובמסגרת מאמר זה ברצוני להתייחס לבעיה מנקודת ההשקפה התורנית, להסביר ולהבהיר כמידת היכולת את הטעות והשגיאה שיש בתפיסה האמורה.

אתה בחרתנו מכל העמים

אמונת ישראל יסודה במעמד הר סיני, בדיבור האלקי; "אנכי ה' אלוקיך", זה העיקר שהכל תלוי בו. כבר בראשית הבריאה הועמדה המטרה והתכלית ליצירת עם שהאידיאה תתפוס בו את מרכז החיים הרוחניים.

הדברים מבוארים בהרחבה בספר "הכוזרי" של רבנו יהודה הלוי, מגדולי הוגי הדעות והמחשבה בעולמה של היהדות (מאמר א; פסקאות מ', מ"ב), שם מחלק ריה"ל את המציאות לארבע מדרגות: דומם, צומח, חי, מדבר.

מעל ארבע מדרגות אלה קיימת מעלה ייחודית נבואית, היא המדרגה החמישית המייחדת את עם ישראל מכל העמים.

אנו אומרים בתפילה: "אתה בחרתנו מכל העמים", לא אנו הצמדנו לעצמנו את התואר "עם סגולה". בורא עולם ומנהיגו הוא שבחר בעם ישראל, בתתו לו את תורתו, בהציבו לו תפקיד ויעוד להיות "לברית עם לאור גוים". (ישעיהו מ"ב, ו'. וראה בספר הכוזרי, מאמר ב' פסקא ו').

אי שקט חברתי וסיבותיו

חיים לאומיים שלמים של עמנו יתכנו, רק כשנהלך באותן אורחות חיים שניתנו לנו מפי הגבורה, כי בהן נטועים התכנים התואמים את הדרישות הנשמטיות של כנסת ישראל. אין ספק, שאי השקט החברתי הפוקד את ארצנו לעיתים תכופות, ודווקא סביב פרשיות

קטנות ושוליות, מוכיח על אי שביעות רצון פנימית, והעדר סיפוק נפשי מן התכנים המאפיינים את חיינו הציבוריים והאישיים. אלה, בצורתם הנוכחית, אינם ממלאים את לבנו בטל החיים הבריאים והאיתנים שהגנו כה זקוקים להם.

הפתרון לשנאת העמים – הגברת המאור שבנשמת ישראל

התגעשות העמים ושנאתם העוורת לעם ישראל נובעת מן ההבדל המהותי שבינינו לבינם. הם אינם מוכנים להשלים עם ה"אתה בחרתנו". ולכן כל הרדיפות וכל נסיונות הרשע שלהם לפגוע בישראל אין כל הסבר רציונאלי לשנאתם, ולכן אין גם פתרון ריאלי כל שהוא למצבו של עם ישראל בין העמים.

רק הגברת המאור שבנשמת ישראל, חתירת העם למלוי יעודו בהיותו אור לגויים, מאמץ לרומם אותם משקיעת ההתבהמות ולהביאם אל רום הפסגה, – יש בהם כדי לעזור. רק האמונה באל אחד, בשכר ועונש וקיום שבע מצוות היסוד שנתחייבו בהן בני נח, יש בהם כדי להציל את האנושות מן ההדרדרות הגדולה שהיא נתונה בה.

"עם סגולה" משמעותו – קבלת אחריות כפולה

תורת ישראל מדריכה אותנו להתייחס בחמלה ובאהבה לכל הנברא בצלם אלקים, לכל היקום ולכל ההווה כולה. שמירת ייחודנו וצביונו הלאומי אין מטרתם פגיעה במישהו מבאי עולם. תכליתם לשמור על שלמותנו כדי שנוכל ליישם ולמלא את המשימות האלקיות המוטלות עלינו. מושגי הגזענות ותכנם הלקוחים מעמים אחרים הם זרים לחלוטין לרוחנו. עם ישראל אין לו ענין לשלוט או להכניע, וכן לנצל ולשעבד עם אחר.

כשאנו אומרים שאנו "עם סגולה", הכוונה היא מבחינה רוחנית רעיונית. זה מטיל עלינו עול נוסף, זה מחייב אותנו, ביתר מוסריות, ביתר ישרות והגינות. בכך אנו נוטלים על עצמנו יותר התחייבויות.

יש להניח שאנשים ישרים שבדתות אחרות ובעמים שונים יוכלו להבין את מעמדו המיוחד של עם ישראל, דבר הנובע מתוך עומק האמונה הישראלית ואין בו פגיעה או זלזול כל שהוא בעמים אחרים.

קריאה לליכוד הכוחות

בשעה קשה זו לעם ישראל בארצו, שעה שאוייביו מסביב זוממים עדיין את זממם הידוע להכחדת ישראל, ובארץ עצמה תחושת הציבור היא כי אנו במצב של אבדן דרך, שעה שמצב ישראל בגולה הולך ומידלדל כי נחלש הכח הרוחני הפועם בהם, בשעה זו נקראים הכוחות הפועלים בעמנו להתלכד כולם באיש אחד. לראות את המשותף שיש בכל החוגים בעם, ולפעול לטובת עמנו וארצנו. לא על ידי טשטוש הזהות היהודית נחזק את עם ישראל אלא דווקא בהבלטתה. יש לגלות את ייחודו של עם ישראל, את עומק נשמתו ואת התכנים הממלאים אותו פנימה במלואם – וכך יגלה עם ישראל את עצמיותו.

בגאולת ישראל נגאלים העולמות כולם

הבלטת הזהות היהודית תחזק את יהדות הפזורה ואת קישורה לארץ ישראל מחד גיסא, ומאידך גיסא יביא גילוי התוכן הפנימי שבישראל והתנוצצות אורם להתרוממות העמים כולם מן המצב הרוחני בו הם נתונים כעת. גילוי אור ישראל בעולם מקרב את גאולת ישראל, ויחד עמה את גאולת העולמות כולם.